

Mirosław Kłusek

WILANOWSKA NIERUCHOMOŚĆ ZIEMSKA I JEJ FUNKCJONOWANIE W LATACH 1935–1939

WILANÓW PROPERTY AND ITS EXISTENCE IN THE YEARS 1935–1939

Wilanowska nieruchomość ziemska składała się kilku części nierozzerwalnie powiązanych ze sobą. W skład pierwszej wchodził pałac w Wilanowie, muzeum i park wilanowski. Druga, określana mianem gospodarstwo rolne, składała się z gospodarstwa rolnego w Wilanowie, gospodarstwa rolnego w Wolicy, gospodarstwa mlecznego w Wilanowie, gospodarstwa mlecznego w Wolicy i gospodarstwa rybnego w Żabieńcu. Pozostałe części to ogrody wilanowskie i lasy wilanowskie¹.

PAŁAC W WILANOWIE, MUZEUM I PARK WILANOWSKI

Funkcjonujące na terenie pałacu muzeum pochłaniało pokaźne kwoty pieniężne na remonty, utrzymanie personelu oraz zbiorów muzealnych². Największą część wydatków stanowiły koszty związane z utrzymaniem personelu muzeum³. Latem 1939 r. zatrudnionych na etacie było 5 osób, w tym kustosz Kazimierz Przeclawski i czterech pracowników fizycznych⁴. Koszty ich zatrudnienia w gotówce wraz z potrąceniami na składki emerytalne, fundusz pracy, podatek dochodowy w czasie od lipca do października 1939 r. przedstawia poniższe zestawienie w zł.

¹ Aneks, tab. I, II.

² W roku gospodarczym 1935/1936 było to 17 403 zł, 1936/1937 – 33 855 zł, a w 1937/1938 – 36 178 zł. Aneks, tab. I.

³ Aneks, tab. I.

⁴ Byli to woźni Adolf Urbanowicz, Józef Buzak, Eugeniusz Rowicki i dozorca Jan Wójcik. Aneks, tab. III.

	1939 r.			
	Lipiec	Sierpień	Wrzesień	Październik
Uposażenie				
W gotówce	445,00	445,00	385,00	340,00
W naturaliach	359,29	359,29	357,11	356,07
Razem	804,19	804,19	742,11	696,07
Potrącenia				
Ubezpieczenie społeczne – emerytalne	–	–	–	–
Fundusz pracy i bezrobocia	11,84	11,32	9,12	8,43
Podatek dochodowy zasadniczy	28,40	27,61	23,60	23,60
Razem	20,24	33,93	32,72	32,03
Kwota wypłacona pracownikom	404,76	406,07	352,28	307,97

Źródło: Archiwum Główne Akt Dawnych (AGAD), Archiwum Gospodarcze Wilanowskie (AGWil). Alegata Kasowe, sygn. 3473, s. 25–28; 3474, 32–34, 45–48; 3475, s. 21–25; 3476, s. 9–12.

Głównym źródłem wpływów do muzeum pochodzącym z działalności gospodarczej była sprzedaż biletów wejściowych i przewodników. Nie były to jednak dochody, które mogłyby pokryć wydatki⁵. Muzeum przynosiło straty i tak w roku gospodarczym 1935/1936 – 8 tys. zł, w 1936/1937 – 22,9 tys. zł, a w 1937/1938 – 20 tys. zł.

Wśród wydatków związanych z funkcjonowaniem pałacu w Wilanowie, muzeum i parku wilanowskiego zdecydowanie dominowały koszty utrzymania parku i ogrodu. W ostatnich latach poprzedzających wybuch II wojny światowej wahały się od 30 do 40 tys. zł rocznie⁶. Udział pracowników zatrudnionych na stałe w kosztach ogólnych stanowił zaledwie 10%. Obciążenie wynikające z zatrudnienia pracowników stałych przedstawia poniższe zestawienie⁷.

	1939 r.			
	Lipiec	Sierpień	Wrzesień	Październik
Uposażenie w zł				
W gotówce	95,00	95,00	95,00	95,00
W naturaliach	258,97	258,97	258,97	258,97
Razem	353,97	353,97	353,97	353,97

⁵ W roku gospodarczym 1935/1936 było to 9082 zł, 1936/1937 – 10 948 zł, a w 1937/1938 – 15 936 zł. Aneks, tab. II.

⁶ W roku gospodarczym 1935/1936 wyniosły 32 228 zł, 1936/1937 – 41 348 zł, a w 1937/1938 – 31 229 zł. Aneks, tab. I.

⁷ Latem 1939 r. zatrudnionych było 5 dozorców: Andrzej Królak, Wojciech Okpis, Wojciech Szóstak, Mateusz Świerczyński i Stanisław Pyzel. Aneks, tab. III.

Potrącenia w zł				
Ubezpieczenie społeczne – emerytalne	–	–	–	–
Fundusz pracy i bezrobocia	–	–	–	–
Podatek dochodowy zasadniczy	2,50	1,90	1,90	–
Razem	2,50	1,90	1,90	–
Kwota wypłacona pracownikom	92,50	93,71	93,71	95,00

Źródło: AGAD, AGWil. Alegata Kasowe, sygn. 3473, s. 25–28; 3474, 32–34, 45–48; 3475, s. 21–25; 3476, s. 9–12.

Podstawowym źródłem dochodu parku wilanowskiego była sprzedaż roślin i kwiatów oraz biletów wejściowych do parku wilanowskiego. Na wiosnę i latem sprzedawano sadzonki ogórków i pomidorów, kwiaty doniczkowe oraz cięte⁸. Wpływy ze sprzedaży roślin i kwiatów z ogrodu w Wilanowie w roku 1935/1936 wyniosły 12 495 zł, w 1936/1937 – 15 259 zł, a w 1937/1938 – 10 174 zł⁹. W sezonie turystycznym ze wstępu do parku osiągnęto dość pokaźne kwoty, sięgające kilkuset złotych tygodniowo¹⁰. Pomimo wysokich wpływów, park wilanowski, podobnie jak muzeum, ponosił regularnie straty. W roku gospodarczym 1935/1936 wyniosły 6200 zł, w 1936/1937 – 5400 zł. Poprawie sytuacja uległa w roku 1937/1938 kiedy zanotowano zysk w wysokości 6000 zł¹¹.

Część wilanowskiej nieruchomości ziemskiej obejmującej pałac w Wilanowie, park wilanowski i muzeum oprócz wyżej wymienionych wydatków związanych z utrzymaniem parku i ogrodu w Wilanowie oraz utrzymaniem muzeum, generował także dodatkowe koszty. Do najważniejszych należały koszty administracyjne sięgające nawet do 24 tys. zł rocznie (rok 1937/1938) oraz wydatki na utrzymanie budynków pałacowych, które w roku gospodarczym 1937/1938 wyniosły 9 tys. zł¹². Biorąc pod uwagę te dodatkowe koszty oraz fakt, że jedynymi wpływami były opłaty wejściowe do muzeum i parku oraz wpływy ze sprzedaży kwiatów i roślin z ogrodu i parku wilanowskie-

⁸ Handlarz Kędziński za zakupione w lipcu 1936 r. w parku wilanowskim rośliny i kwiaty zapłacił 926 zł. AGAD, AGWil. Alegata Kasowe, sygn. 3436, s. 61–62.

⁹ Aneks, tab. II.

¹⁰ Bilety sprzedawano w cenie po 0,50 zł i po 0,30 zł. Z tytułu opłat wejściowych do parku do kasy wpłynęło: w roku 1935/1936 – 13 545 zł, w 1936/1937 – 20 660 zł i w 1937/1938 – 27 112 zł. AGAD, AGWil. Alegata Kasowe, sygn. 3436, s. 105. Aneks, tab. II.

¹¹ Aneks, tab. I, II.

¹² W marcu 1939 r. w najbliższym otoczeniu pałacu w Wilanowie wykonano prace obejmujące oczyszczenie, wymurowanie i wytynkowanie dwóch postumentów, oczyszczenie ławki, wymurowanie czterech postumentów i osadzenie na nich figur. AGAD, AGWil. Alegata Kasowe, sygn. 3469, s. 11. Aneks, tab. II.

go, należy stwierdzić, iż w ostatnich latach poprzedzających wybuch II wojny światowej, pałac w Wilanowie, park wilanowski i muzeum tworząc jedną z części dóbr wilanowskich, kumulowały wysokie straty. Dla roku gospodarczego 1935/1936 było to w sumie 50 tys. zł, dla 1936/1938 już 60 tys. zł, aby w 1937/1938 spaść ponownie do kwoty 50 tys. zł¹³.

Traktując pałac w Wilanowie, muzeum i park wilanowski, jako część wilanowskiej nieruchomości ziemskiej, ważnym jest przybliżenie kwestii dzierżaw.

Oprócz wpływów na rachunek dzierżaw opłat za wydzierżawianie gruntów przez gospodarstwo rolne¹⁴, kasę wilanowskiej nieruchomości ziemskiej zasilały także wpłaty za dzierżawy z pałacu w Wilanowie i jego najbliższego otoczenia. Początkowo z przeznaczeniem na rybołówstwo dzikie było wydzierżawiane jezioro przy parku w Wilanowie. Z tego tytułu na rachunek dzierżawy wpływały opłaty od N. Kozłowskiej przez okres co najmniej od lipca 1936 r. do kwietnia 1938 r.¹⁵ Począwszy od 1 kwietnia 1938 r., po rezygnacji Kozłowskiej, jezioro zostało wynajęte zarządowi Klubu Sportowego Pracowników Samorządowych m. Warszawy „Syrena”¹⁶. Równocześnie klubowi sportowemu wynajęto dom z przystanią przy jeziorze za roczną opłatą 300 zł, plus opłata za zużyty prąd w wysokości 60 zł¹⁷. Opłaty za dzierżawę jeziora i domku z przystanią wpływały na rachunek różni? za dzierżawę, a za prąd na rachunek siła i światło. Korzyści czerpano także z wydzierżawiania placów w Wilanowie. Za wynajęcie placu pod budkę przez okres od 1 maja do 1 września 1939 r. Brzozowska wpłaciła 30 zł na rachunek różni za dzierżawę¹⁸. Za placowe pod karuzele i stragany w lipcu 1936 r. wpłacono 250 zł, a w lipcu 1939 r. 289 zł¹⁹. Natomiast w sierpniu 1939 r. do kasy Zarządu Pałaców i Gospodarstwa Rol-

¹³ Aneks, tab. I, II.

¹⁴ Szerzej na temat dzierżaw zob. w części poświęconej gospodarstwu rolnemu.

¹⁵ W niektórych przypadkach przy nazwiskach brakuje imion, lub podane są jedynie inicjały. Dokładne ich ustalenie w świetle dostępnych materiałów nie jest możliwe. AGAD, AGWil. Alegata Kasowe, sygn. 3435, s. 64; 3469, s. 516–517; 3471, s. 153.

¹⁶ Za zrzeczenie się z dzierżawy jeziora Kozłowska otrzymała odszkodowanie kilkaset złotych. AGAD, AGWil. Alegata Kasowe, sygn. 3469, s. 516–517.

¹⁷ AGAD, AGWil. Alegata Kasowe, sygn. 3435, s. 96–97.

¹⁸ AGAD, AGWil. Alegata Kasowe, sygn. 3466, s. 843 470, s. 122; 3474, s. 202.

¹⁹ W lipcu 1936 r. opłaty uiściły: Skubiszewski 200 zł za trzy karuzele i 25 zł za jedną stałą oraz różne osoby za stragany. Natomiast wpłaty w lipcu 1939 r. wyniosły: 175 za trzy karuzele, 40 zł za dwie huśtawki, 25 zł za salę taneczną i 49 zł za stragany. AGAD, AGWil. Alegata Kasowe, sygn. 3435, s. 121–122; 3473, s. 109.

nego Dóbr Wilanów od Ochotniczej Straży Pożarnej w Wilanowie wpłynęło 25 zł za wynajęcie na jeden dzień placu pod bufet²⁰. Następnie na rachunek za dzierżawy wpływały pieniądze za: wydzierżawienie terenu w Wilanowie pod stację benzynową na okres od 1 czerwca 1939 r. do 1 czerwca 1940 r. firma Vacuum Oil Company SA w Warszawie²¹, wynajęcie lokalu dwupokojowego dla koła Związku Strzeleckiego w Wilanowie w okresie od 1 lutego 1937 r. do 1 maja 1938 r. – 150 zł²². Ponadto na terenie Wilanowa wydzierżawiano dom „Jadka” w Wilanowie wraz budynkiem gospodarczym i przynależnym gruntem Galińskiemu²³, restaurację Wilanów Julianowi Niezgodzińskiemu²⁴, lokal po byłej piekarni w Wilanowie Eleonorze Różyńskiej, jeden pokój Agencji Pocztovej w Wilanowie oraz pokoje w domach „Ochronka” i „Paluch”²⁵. Opłaty z dzierżaw także i w tych przypadkach wpływały na rachunek różni za dzierżawy. Ponadto teren parku wilanowskiego służył do wypasania krów służby pałacowej, a pastuch był opłacany przez park wilanowski²⁶.

GOSPODARSTWO ROLNE

1. GOSPODARSTWO ROLNE I MLECZNE WILANÓW

Gospodarstwo rolne Wilanów zajmowało powierzchnię 468 ha²⁷. Jego sytuację w roku gospodarczym 1937/1938 przedstawia poniżej zamieszczone zestawienie.

Winien		Ma	
	Kwota w zł		Kwota w zł
Remanent na dzień 1 lipca 1937 r.		Za ziemiopłody	68 303,81
Ziemiopłody	286,00	Za przeroby zbożowe	6409,14
Przeroby zbożowe	120,75	Za dochody uboczne	4369,11

²⁰ AGAD, AGWil. Alegata Kasowe, sygn. 3474, s. 63.

²¹ AGAD, AGWil. Alegata Kasowe, sygn. 3472, s. 19–20.

²² Za okres wynajęcia od 1 lutego do września 1937 r. zapłacono 70 zł, a od 1 września 1937 r. do 1 maja 1938 r. 80 zł. AGAD, AGWil. Alegata Kasowe, sygn. 3469, s. 104; 3472, s. 27.

²³ Galiński opuścił dom w lipcu 1939 r. AGAD, AGWil. Alegata Kasowe, sygn. 3472, s. 939.

²⁴ AGAD, AGWil. Alegata Kasowe, sygn. 3470, s. 62; 3471, s. 509.

²⁵ AGAD, AGWil. Alegata Kasowe, sygn. 3469, s. 67.

²⁶ Za pasienie krów przez okres czerwca 1939 r. pastuch Rybarczyk otrzymał 35 zł. AGAD, AGWil. Alegata Kasowe, sygn. 3472, s. 682.

²⁷ AGAD, AGWil. Alegata Kasowe, sygn. 3470, s. 18.

Nawozy sztuczne	504,15	Razem	79 082,06
Stan zasiewów	25 694,68	Remanent w dniu 30 VI 1938 r.	
Razem	26 605,58	Ziemiopłody	409,13
Nasion	40,69	Przeroby zbożowe	83,20
Nawozy	534,40	Nawozy	534,40
Robocizna	15 308,43	Stan zasiewów	29 626,60
Utrzymanie inwentarza martwego	5268,46	Razem	30 653,33
Utrzymanie budowli i urządzeń	1196, 81	Razem całość	109 735,39
Podatki i ubezpieczenia	4468,43		
Koszty administracyjne z podziału	6349,16		
Wydatki różne	430,83		
Razem	33 597,12		
Ziemiopłody dokupione	6222,66		
Przeroby ze zbóż własnych i dokupionych	6227,40		
Koszty zasiewów wykonanych na następny rok gospodarczy 1938/1939			
Nawozy	3014,59		
Nasiona	8012,30		
Robocizna	12 695,16		
Utrzymanie inwentarza martwego	1756,15		
Utrzymanie budowli	398,93		
Koszty różne	3749,47		
Razem	29 626,60		
Zysk	7456,03		
Razem całość	109 735,39		

Źródło: AGAD, AGWil. Dział XVI – Kasa Generalna i Domowa Potockich, później Branickich, Bilans za rok 1937/1938, sygn. 375, s. 14–15.

Jak wynika z zestawienia zdecydowana większość wydatków w gospodarstwie rolnym Wilanów przypadała na prace związane z zasiewami i zbiorami. Obejmuje to zarówno zużyty materiał siewny, nawozy sztuczne jak i robociznę. Do prac polowych, w zależności od potrzeb zatrudniani byli dorywczo robotnicy²⁸. Pracując w systemie dniówkowym zarabiali za jeden dzień pracy od 1 do 2,50 zł. Nie wszystkie prace polowe wykonywane w folwarku Wilanów, były rozliczane w ten sposób. Latem 1936 r. za skoszenie traw na łąkach o powierzchni 93 morgi wypłacano Józefowi Chodupie 558 zł²⁹.

²⁸ Aneks, tab. V.

²⁹ Przy zaplacie za koszeniu traw stosowano przelicznik 6 zł za 1 morgę. AGAD, AGWil. Alegata Kasowe, sygn. 3435, s. 154–155.

Natomiast główną pozycję w dochodach stanowiła sprzedaż płodów rolnych. Przede wszystkim były to ziemniaki sprzedawane na miejscu, jak i wysyłane do Warszawy. W okresie od jesieni 1938 r. do końca wiosny 1939 r. ziemniaki dostarczano między innymi do szpitala Ubezpieczeń Społecznych w Warszawie i zakładu św. Józefa w Warszawie, w cenie po około 6 zł za 100 kg³⁰.

Pomimo prowadzonej na szeroką skalę działalności gospodarczej, gospodarstwo Wilanów w ostatnich latach poprzedzających wybuch II wojny światowej ponosiło straty. Dopiero w roku gospodarczym 1937/1938 udało się osiągnąć zysk w wysokości 7,5 tys. zł³¹.

W podobnej sytuacji ekonomicznej znajdowało się gospodarstwo mleczne w Wilanowie. W świetle zestawienia wyników finansowych za rok gospodarczy 1937/1938, na rachunek gospodarstwa mlecznego wpłynęło tylko 31 929 zł³². Natomiast wydatki zamknęto kwotą 33 375 zł, gdzie największy udział miała robocizna stała i najęta³³, co powodowało, że gospodarstwo mleczne w roku 1937/1938 poniosło stratę w wysokości 1387 zł. Niewielkim pocieszeniem był fakt, iż była ona niższa porównaniu do straty z roku 1935/1936 – 2663 zł, zwłaszcza, iż w roku gospodarczym 1936/1937 zanotowano nieznaczny zysk – 800 zł.³⁴

Zestawienie: Wyniki finansowe gospodarstwa mlecznego w Wilanowie za rok gospodarczy 1937/1938 w zł.

Winien		Ma	
	Kwota		Kwota
Utrzymanie inwentarza żywego	14 596,77	Za mleko	31 929,32
Utrzymanie inwentarza martwego	431,33	Remanent w dniu 30 czerwca 1938 r. pasza treściwa	58,74
Robocizna stała	2604,68	Strata	1387,81
Robocizna najęta	2980,14	Razem całość	33 375,87
Dostawa mleka	3805,50		

³⁰ Do zakładu św. Józefa na wiosnę 1939 r. miały miejsce trzy dostawy ziemniaków białych dużych: 182 q za 910 zł, 144 q za 432 zł i 30 q za 120 zł. AGAD, AGWil. Alegata Kasowe, sygn. 3465, s. 357; 3468, s. 35; 3471, s. 20–24.

³¹ Aneks, tab. I, II.

³² Zestawienie sprzedaży mleka z gospodarstwa mlecznego w Wilanowie do sklepów za okres od listopada 1938 r. do sierpnia 1939 r. zob. Aneks, tab. VII.

³³ Zestawienie najmu użytego do prac w gospodarstwie mlecznym Wilanów w okresie od października 1938 r. do listopada 1939 r. Zob. Aneks, tab. VI.

³⁴ Aneks, tab. I, II.

Utrzymanie budowli	797,88		
Koszty administracyjne z podziału	3366,22		
Wydatki różne	2370,95		
Razem	30 953,47		
Mleko dokupione z gospodarstwa mlecznego w Wolicy	2392,80		
Bonifikata udzielana odbiorcom mleka	29,60		
Razem całość	33 375,87		

Źródło: AGAD, AGWil. Dział XVI – Kasa Generalna i Domowa Potockich, później Branickich, Bilans za rok 1937/1938, sygn. 375, s. 16–17.

2. GOSPODARSTWO ROLNE I MLECZNE WOLICA

Podobnie jak w przypadku gospodarstwa rolnego w Wilanowie, także i w gospodarstwie rolnym Wolica większość wydatków przypadła na prace obejmujące zasiewy i zbiory. Ponadto istotną pozycję stanowiło dokupywanie produktów rolnych w gospodarstwie Wilanów. Prace polowe, w odróżnieniu od folwarku w Wilanowie, wykonywali przede wszystkim pracownicy najemni³⁵. Główne dochody natomiast pochodziły ze sprzedaży ziemniaków i warzyw³⁶.

Sytuacja ekonomiczna gospodarstwa rolnego w Wolicy niewiele odbiegała od gospodarstwa w Wilanowie. W czasie poprzedzającym wybuch II wojny światowej ponoszono straty. Dopiero w roku gospodarczym 1937/1938 udało się osiągnąć nadwyżkę finansową w wysokości jedynie 5 tys. zł³⁷.

Zestawienie: Wyniki finansowe gospodarstwa mlecznego w Wilanowie za rok gospodarczy 1937/1938 w zł

Ma		Winien	
	Kwota		Kwota
Za ziemiopłody	12 095,03	Nawozy	103,50
Za przeroby zbożowe	875,96	Ziemiopłody dokupione z gospodarstwa w Wilanowie	12 551,57
Za dochody uboczne	4911,88	Przeroby dokupione z gospodarstwa w Wilanowie	1097,45
Razem	17 882,87	Koszty zasiewów wykonanych na następny rok 1938/1939	

³⁵ Zestawienie najmu użytego do prac w folwarku Wolica za okres od października 1938 r. do listopada 1939 r. zob. Aneks, tab. VIII.

³⁶ Na wiosnę 1939 r. tylko do zakładu św. Józefa w Warszawie z folwarku Wolica sprzedano prawie 30 ton ziemniaków za 1200 zł. AGAD, AGWil. Alegata Kasowe, sygn. 3471, s. 20–24.

³⁷ Aneks, tab. I, II.

Remanent w dniu 30 VI 1938 r.		Nawozy	1516,54
		Nasiona	4165,38
Ziemiopłody	456,54	Robocizna	4769,88
Przeroby	221,49	Utrzymanie inwentarza żywego	74,85
Nawozy	103,50	Utrzymanie budowli	236,94
Stan zasiewów	14 501,72	Koszty różne	3838,13
Razem	15 383,25	Razem	14 601,72
Razem całość	33 266,12	Zysk	4911,88
		Razem całość	33 266,12

Źródło: AGAD, AGWil. Dział XVI – Kasa Generalna i Domowa Potockich, później Branickich, Bilans za rok 1937/1938, sygn. 375, s. 15.

Sytuację ekonomiczną gospodarstwa mlecznego w Wolicy na rok przed wybuchem II wojny światowej przedstawia niżej zamieszczone zestawienie. W świetle zestawienia wpływy do gospodarstwa z tytułu sprzedaży mleka osiągnęły sumę 11 397 zł³⁸. Wystarczyło to w zupełności na pokrycie wydatków, a nawet osiągnięcie zysku rocznego wynoszącego niecałe 1800 zł³⁹. Nie była to kwota zawrotna, jednak z pewnością została przyjęta z radością, zwłaszcza że w okresie wcześniejszym gospodarstwo mleczne Wolica notowało straty⁴⁰.

Zestawienie: Wyniki finansowe gospodarstwa mlecznego w Wolicy za rok gospodarczy 1937/1938 w zł

Winien		Ma	
	Kwota		Kwota
Utrzymanie inwentarza żywego	5719,83	Za mleko	11 397,07
Utrzymanie inwentarza martwego	195,20	Remanent w dniu 30 VI 1938 r. pasza treściwa	125,40
Robocizna stała	1276,78	Razem całość	11 522,47
Robocizna najęta	407,90		
Dostawa mleka	994,40		
Koszty administracyjne	841,53		
Koszty różne	260,10		
Razem	9695,74		

³⁸ Mleko sprzedawano przede wszystkim prywatnym odbiorcom. Zestawienie sprzedaży mleka z folwarku Wolica za okres od października 1938 r. do sierpnia 1939 r. Zob. Aneks, tab. X.

³⁹ Istotną pozycję w kosztach oprócz utrzymania inwentarza żywego stanowiła robocizna. Zestawienie najmu do dojenia krów w gospodarstwie mlecznym Wolica od października 1938 r. do listopada 1939 r. Zob. Aneks, tab. IX.

⁴⁰ Aneks, tab. II.

Mleko dokupione	30,90		
Bonifikata udzielana odbiorcom mleka	2,50		
Zysk	1793,33		
Razem całość	11 522,47		

Źródło: AGAD, AGWil. Dział XVI – Kasa Generalna i Domowa Potockich, później Branickich, Bilans za rok 1937/1938, sygn. 375, s. 17–18.

3. GOSPODARSTWO RYBNE ŻABIENIEC

Gospodarstwo rybne Żabieniec stanowiło część prawie stuhektarowego folwarku Żabieniec w pow. grójeckim⁴¹. W odróżnieniu od wcześniej omawianych części gospodarstwa rolnego, stawy rybne w Żabieniecu przynosiły znaczne dochody. W roku gospodarczym 1935/1936 zysk wyniósł 13 650 zł, w 1936/1936 – 18 900 zł, a w 1937/1938 odnotowano nadwyżkę finansową w wysokości 18 900 zł⁴². Takie wyniki finansowe zawdzięczano przede wszystkim sprzedaży dużych ilości karpia żywego, praktycznie przez cały rok⁴³. Jak pokazuje poniżej zamieszczone zestawienie, wpływy z sprzedaży ryb z łatwością pokrywały całość wydatków stawów.

Zestawienie: Sytuacja ekonomiczna gospodarstwa rybnego Żabieniec za rok gospodarczy 1937/1938 w zł

Winien		Ma	
	Kwota		Kwota
Remanent na dzień 1 lipca 1937 r.		Za ryby sprzedane	42 748,63
Wartość ryb do sprzedaży	354,00	Za ryby wydane na potrzeby dóbr	13 384,75
Wartość łubinu	565,50	Za dochody uboczne	147,08
Wartość ryb i zarybku	8998,05	Razem	56 280,46
Razem	9917,55	Remanent w dniu 30 czerwca 1938 r.	
Koszty zarybienia stawów	13 384,75	Wartość ryb i zarybku	10 754,50
Karma dla ryb	11 238,77	Wartość łubinu	1504,00
Utrzymanie sprzętu	794,34	Razem	12 258,50
Utrzymanie stajni	233,20	Razem całość	68 538,96
Pracownicy stali	3333,92		
Pracownicy wynajęci	3026,64		

⁴¹ AGAD, AGWil. Alegata Kasowe, sygn. 3470, s. 18.

⁴² Aneks, tab. II.

⁴³ W lipcu 1936 r. sprzedano około 3500 kg karpia po 1,50 zł za kg, w sierpniu tego samego roku Dawidowi Sysmanowi z Hali Mirowskiej sprzedano 4000 kg AGAD, AGWil. Alegata Kasowe, sygn. 3436, s. 56.

Utrzymanie budowli	514,26		
Koszty administracyjne z podziału	6732,42		
Wydatki różne	13,99		
Razem	40 657,30		
Zysk	17 964,11		
Razem całość	68 538,96		

Źródło: AGAD, AGWil. Dział XVI – Kasa Generalna i Domowa Potockich, później Branickich, Bilans za rok 1937/1938, sygn. 375, s. 16.

Z bilansów wilanowskiej nieruchomości ziemskiej wynika, że gospodarstwo rolne będące jej częścią składową, osiągało wysokie zyski. W roku gospodarczym 1935/1936 była to kwota 52,4 tys. zł, w 1936/1937 – 63,5 tys. zł, a rok 1937/1938 zakończono nadwyżką finansową w wysokości 42,3 tys. zł⁴⁴. Tak dobre wyniki nie było efektem działalności gospodarstw rolnych i mlecznych w Wilanowie oraz w Wolicy, które, jak wykazały badania, najczęściej ponosiły straty, lub nieznaczne zyski. Z pewnością na ogólną poprawę sytuacji gospodarstwa rolnego wpływ miały zyski osiągane przez gospodarstwo rybne Żabieniec, które w tym okresie wahały się w granicach od 13–19 tys. zł. Przy bliższej analizie dokumentacji bilansowej dóbr wilanowskich okazuje się, że do kasy wilanowskiej nieruchomości ziemskiej trafiały wpływy, dzięki którym gospodarstwo rolne osiągało tak wysoką rentowność. Były to przede wszystkim zyski z wydzierżawiania głównie gruntów, niewiązane bezpośrednio z produkcją rolną, stanowiły dla gospodarstwa rolnego bardzo istotne dochody. Jak wynika z poniżej zamieszczonego zestawienia po potrąceniu wydatków, zyski z tytułu dzierżaw wyniosły w roku 1935/1936 37 tys. zł, w 1936/1937 – 57 tys. zł, a w 1937/1938 niecałe 10 tys. zł.

Zestawienie wydatków i wpływów z dzierżawy za rok gospodarczy 1935/1936, 1936/1937, 1937/1938 w zł

	1935/1936	1936/1937	1937/1938
WINIEN			
Utrzymanie i remont budowli	2386,89	4078,98	6537,56
Podatki i ubezpieczenia	24 368,90	9134,73	7463,42
Utrzymanie wodociągu i kanalizacji	85,81	–	–
Koszty administracyjne z podziału	3765,74	5932,40	6493,88
Koszty prawne i sądowe	3656,45	–	–
Opłaty stemplowe	167,32	–	–

⁴⁴ Aneks, tab. II.

Koszty dozoru	776,00	–	–
Bonifikaty przyznane dzierżawcom	–	–	2081,67
Odszkodowanie za zrzeczenie się z dzierżawy	–	–	520,00
Wydatki różne	70,00	1,24	–
Razem	35 277,11	19 147,35	23 096,53
Zysk	37 306,35	38 379,98	9742,62
Razem całość	72 583,46	57 527,33	32 839,15
MA			
Opłaty z dzierżaw	72 583,46	57 527,33	32 839,15

Źródło: AGAD, AGWil. Dział XVI – Kasa Generalna i Domowa Potockich, później Branickich, Bilans za rok 1935/1936, s. 16–17; Bilans za rok 1936/37, s. 16; Bilans za rok 1937/1938, sygn. 375, s. 18.

OGRODY WILANOWSKIE

Podstawowym źródłem dochodów ogrodów wilanowskich była sprzedaż produktów rolnych, sadzonek roślin oraz kwiatów ciętych (tab. 1). Głównym miejscem zbytu była Warszawa. W lipcu 1936 r. odnotowano kilkanaście wyjazdów z kwiatami i pomidorami na rynek warszawski⁴⁵. Ponadto sprzedawano sadzonki ogórków, pomidorów, kwiaty cięte róż, cynii i kwiaty doniczkowe⁴⁶. Towar z magazynów ogrodów znajdował także odbiorców w pałacu w Wilanowie i wśród pracowników administracji wilanowskiej nieruchomości ziemskiej. W okresie letnim w ogrodach wilanowskich najczęściej zaopatrywano się w czereśnie, porzeczki, truskawki, poziomki, maliny, karczochy, jabłka, morele, gruszki, winogrona, brzoskwinie, śliwki, gruszki, pomidory i ogórki⁴⁷. Podczas zimy ograniczano się do rabarbaru i jablek⁴⁸. Kolejny dochód ogrodów wilanowskich, niezwiązany w sposób bezpośredni z działalnością ogrodniczą, stanowiły wpływy z biletów wstępu do parku wilanowskiego. W czerwcu 1939 r. do kasy zarządu ogrodów wpłynęło 500 zł na poczet 15% prowizji od dochodów uzyskanych ze wstępów do parku⁴⁹.

⁴⁵ AGAD, AGWil. Alegata Kasowe, sygn. 3436, s. 305.

⁴⁶ AGAD, AGWil. Alegata Kasowe, sygn. 3467, s. 63–100.

⁴⁷ Na owoce i warzywa wydane z magazynów ogrodów za okres od lipca do 30 września 1938 r. wystawiono 8 rachunków na łączną kwotę 1388,60 zł. Odbiorcami byli dyrektor Władysław Dynowski, lekarz Antoni Buczkiewicz, dozorczyzna pralni Helena Sobotniak, księgowy Mieczysław Jakubowski, dyrektor Stanisław Żaboklicki, księgowy Wiktor Kontrym, Brzozowski i pałac w Wilanowie. AGAD, AGWil. Alegata Kasowe, sygn. 3467, s. 31–38.

⁴⁸ W okresie od 1 stycznia do 31 marca 1939 r. łączna kwota sprzedaży wyniosła 669 zł. AGAD, AGWil. Alegata Kasowe, sygn. 3470, s. 28–35.

⁴⁹ AGAD, AGWil. Alegata Kasowe, sygn. 3472, s. 407, 771.

Najważniejszą pozycję wśród wydatków ogrodów wilanowskich zajmowała robocizna. Do niej zaliczano wypłaty dla robotników sezonowych oraz pensje dla pracowników stałych i zarządców. Kolejnymi znaczącymi kosztami ponoszonymi przez ogrody były prowizje od komisowej sprzedaży, zakup nawozów sztucznych oraz utrzymanie stajni (tab. 1).

Ogrody wilanowskie przez ostatnie lata poprzedzające wybuch II wojny światowej osiągały znaczne zyski. W roku gospodarczym 1936/1937 była to kwota 30 tys. zł, w 1937/1938 nadwyżka finansowa wynosiła ponad 50 tys. zł (tab. 1). Było to tym bardziej cenne, że w wilanowskiej nieruchomości ziemskiej w tym okresie, z bezpośredniej działalności rolniczej regularnie wypracowywało zysk jedynie gospodarstwo rybne w Żabieńcu, ale jednak na kwotę znacznie niższą.

Tabela 1. Sprawozdania z eksploatacji Ogrodów Wilanowskich za rok gospodarczy 1936/1937 i 1937/1938 w zł

	Winien			Ma	
	Kwota			Kwota	
	1936/1937	1937/1938		1936/1937	1937/1938
Nasiona i sadzonki	4107,49	2347,11	Uzyskano ze sprzedaży produktów i roślin	282 135,08	345 346,71
Nawozy	19 452,35	13 635,91	Wydano na własne potrzeby	14 275,95	19 080,27
Robocizna	79 972,48	99 803,55	Dochody uboczne	-	749,00
Utrzymanie kultur	2450,39	6986,23	Remanent w dniu 30 czerwca 1938 r. - 6q fasoli w magazynie	-	180,00
Utrzymanie stajni	13 811,26	17 868,01	Razem	296 411,03	365 355,98
Utrzymanie inwentarza martwego	2754,89	4135,15			
Utrzymanie samochodu	-	261,19			
Walka ze szkodnikami drzew	2265,53	3509,44			
Koszty transportów i przesyłek produktów	9608,90	24 274,23			
Opakowania	6665,86	14164,33			
Razem	141 089,15	186 985,15			
Pensje i wynagrodzenia personelu	10 530,00	20 087,63			
Naturalia	10 006,02	12 848,24			
Strawne	461,80	673,00			
Leczenie	3024,30	6462,62			
Razem	24 022,12	40 071,49			
Remont i utrzymanie budynków i ogrodzeń	5860,67	10 634,08			

Prowizje od komisowej sprzedaży produktów	28 639,65	28 704,64			
Podatki i ubezpieczenia	11 087,48	10 940,13			
Wydatki różne	448,46	808,08			
Razem	46 036,26	51 086,93			
Utrzymanie zarządców					
Pensje	18 000,00	11 150,00			
Wynagrodzenie procentowe	10 432,04	2532,05			
Świadczenia	1026,38	1270,27			
Komorne przy ulicy Rakowickiej 7	2100,00	-			
Razem	31 558,42	14 952,32			
Utrzymanie personelu i służby					
Pensje i wynagrodzenia dodatkowe	12 576,00	10 315,95			
Opał i światło	-	851,60			
Naturalia	1122,43	1007,36			
Ordynaria służby	789,50	-			
Razem	14 487,93	12 174,92			
Utrzymanie biura	754,50	1117,57			
Utrzymanie stajni	721,33	931,03			
Koszty podróży i rozjazdy	965,58	1292,01			
Koszty prawne, sądowe i odsetki	-	394,32			
Dopłata świadczeń socjalnych	1929,39	2078,01			
Reklamy i ogłoszenia	2475,09	1222,12			
Porto, depesze i telefony i opłaty stempłowe	615,61	737,81			
Prenumerata pism	50,55				
Ekspertyzy w ogrodach	500,00	518,00			
Odsetki zwłoki i koszty egzekucyjne	848,76				
Kontrola ksiąg buchalteryjnych	-	372,00			
Ofiary i darowizny	-	108,40			
Ubezpieczenie samochodu	-	616,04			
Koszty wyrobienia pozwolenia na broń	-	113,20			
Manko kasowe	-	237,83			
Koszty różne	88,20	414,35			
Drobne wydatki	-	19,85			
Razem	54 991,36	37 299,78			
Zysk	30 272,14	49 912,63			
Razem całość	296 411,03	365 355,98			

Źródło: AGAD, AGWil. Dział XVI – Kasa Generalna i Domowa Potockich, później

Branickich, Bilans za rok 1936/1937, sygn. 374, s. 17–18; Bilans za rok 1937/1938, sygn. 375, s. 19–20.

ZAKOŃCZENIE

Do przedstawionych powyżej wyników badań koniecznym są pewne uzupełnienia i wyjaśnienia. Dział utrzymania budowli i urządzeń prowadził prace na terenie całej wilanowskiej nieruchomości ziemskiej. Poważniejsze roboty remontowo-budowlane, elektryczne zlecane były firmom zewnętrznym⁵⁰. Wiosną i latem 1939 r. w folwarku Wilanów i Wolica wykonano naprawę dachu i studni, w parku wilanowskim poprawiono ogrodzenie parkowe, na terenie pałacu w Wilanowie wyremontowano dach nad mieszkaniem dyrektora Władysława Dynowskiego, pomalowano pokoje w mieszkaniu księgowego Wiktora Kontryma i rozebrano oranżerię przy pałacu⁵¹. W tym okresie z robót elektrycznych wykonano naprawę: oświetlenia i słupów elektrycznych głównej linii elektrycznej w Wilanowie, instalacji w stajniach folwarku, młeczarni i gorzelni oraz motorów w pałacu w Wilanowie⁵². Płatności za materiały i wykonane prace, niezależnie od ich charakteru i miejsca, obciążały rachunek utrzymania budowli i urządzeń. W związku z tym należy uważać, że nie stosowano surowego podziału wewnątrz dóbr wilanowskich.

Kolejnymi przykładami przemawiającymi za traktowaniem wszystkich części wilanowskiej nieruchomości ziemskiej jako jednej całości świadczą płatności za prąd i za węgiel. Główny Zarząd Dóbr i Interesów hrabiego Adama Branickiego Wilanów obciążał rachunek Zarządu Pałaców i Gospodarstwa Rolnego Wilanów płatnościami za zużyty prąd wilanowskiej nieruchomości ziemskiej. Elektrownia okręgu warszawskiego wystawiała dwa oddzielne rachunki. Pierwszy dla „Administracji Rolnej Dóbr Wilanów Gorzelnia” o numerze licznika elektrycznego 1 778 460 oraz dla „Zarządu Dóbr Wilanów” o numerze licznika 2 019 289⁵³.

⁵⁰ W utrzymanie budowli i urządzeń na etacie zatrudniony był tylko jeden pracownik. Aneks, tab. III.

⁵¹ AGAD, AGWil. Alegata Kasowe, sygn. 3470, s. 757, 760, 773; 3471, s. 229; 3472, s. 773–774; 3474, s. 491, 495, 552, 555.

⁵² AGAD, AGWil. Alegata Kasowe, sygn. 3472, s. 338; 3473, s. 222–223.

⁵³ Opłata miesięczna za listopad 1938 r. w przypadku gorzelni wyniosła jedynie 26,50 zł, na resztę wilanowskiej nieruchomości ziemskiej przypadało 873,82 zł. Dysproporcje te w podobny sposób przedstawiały się dla całego 1938 r. AGAD, AGWil. Alegata Kasowe, sygn. 3466, s. 16–18; 3467, s. 9, 67; 3468, s. 8.

W podobny sposób odbywało się regulowanie płatności za dostawy węgla do dóbr wilanowskich. Kosztami obciążany był rachunek Zarządu Pałaców i Gospodarstwa Rolnego Wilanów. Były to pokaźne sumy. Tylko w okresie od stycznia do kwietnia 1939 r. firma Zajączkowski dostarczyła 193,5 tony węgla, co przy cenie od 43–44 zł za tonę, daje kwotę około 8500 zł⁵⁴. W dokumentach kasowych Zarządu Pałaców i Gospodarstwa Rolnego Wilanów brak jest jakichkolwiek dokumentów wskazujących na obciążanie należnościami za zużyty prąd i dostarczony węgiel poszczególne części wilanowskiej nieruchomości ziemskiej. Za zużycie prądu obciążano jedynie osoby prywatne, przypuszczalnie wynajmujące mieszkania⁵⁵.

Świadczy to w wyraźny sposób o regulowaniu opłat za prąd i węgiel bezpośrednio z kasy Zarządu Pałaców i Gospodarstwa Rolnego Wilanów, bez rozbijania ich np. na park wilanowski, ogrody wilanowskie, pałac w Wilanowie czy gospodarstwo rolne w Wilanowie. Powyżej przytoczone przykłady oraz pokrywanie strat części dóbr wilanowskich – pałac w Wilanowie, park wilanowski i muzeum, przez zyski pochodzące z gospodarstwa rolnego i ogrodów wilanowskich jednoznacznie przemawiają za stwierdzeniem, że wilanowska nieruchomość ziemska do momentu nacjonalizacji tworzyła i była traktowana przez jej właściciela Adama Branickiego jako jednolita całość, która ze względu na dominujący rodzaj działalności gospodarczej, posiadała charakter rolniczy.

ANEKS

Tabela I. Rachunek strat w wilanowskiej nieruchomości ziemskiej za rok gospodarczy 1935/1936, 1936/1937 i 1937/1938 w zł

	1935/1936	1936/1937	1937/1938
Pałac, Muzeum i Park			
Utrzymanie parku i ogrodu w Wilanowie	32 228,83	41 348,72	31 229,25
Utrzymanie budynków pałacowych	4190,02	6429,60	8647,77
Remont muzeum	795,08	243,50	–
Utrzymanie personelu Muzeum	14 990,95	15 334,92	18 362,41

⁵⁴ AGAD, AGWil. Alegata Kasowe, sygn. 3465, s. 6, 35, 37, 52; 3467, s. 19–20, 41, 44–45; 3468, s. 9–10; 3469, s. 5, 21, 25; 3470, s. 40–41.

⁵⁵ AGAD, AGWil. Alegata Kasowe, sygn. 3466, s. 55–56, 65, 71; 3467, s. 111; 3438, s. 52–53; 3469, s. 54, 88.

Utrzymanie zbiorów muzealnych	1617,38	18 276,86	17 816,44
Utrzymanie ochronki	5456,79	4855,16	5149,30
Utrzymanie zarządcy	8201,32	-	-
Koszty administracyjne	3043,71	20 763,39	23 563,46
Razem	85 024,08	107 252,15	104 768,63
Gospodarstwo rolne			
Straty na padłym i wybrakowanym inwentarzu żywym	1140,00	3103,00	7535,11
Strata na zniszczonym inwentarzu martwym	1539,25	4680,60	878,00
Strata na zniszczonych ruchomościach w magazynie	1481,80	723,50	600,00
Strata gospodarstwa rolnego	1661,40	-	-
Strata z gospodarstwa mlecznego	2663,78	-	1387,81
Strata przy sprzedaży i zamianie inwentarza żywego	7583,50	-	-
Razem	16 069,73	8507,10	10 400,92
Ogrody Wilanowskie			
Strata na padłym i sprzedanym inwentarzu żywym	-	600,00	5033,00
Strata na zniszczonym inwentarzu martwym	1135,00	106,00	1131,46
Strata z ogrodu w Natolinie	6670,89	-	-
Strata w parku w Natolinie	1794,85	349,64	686,50
Razem	9600,74	1055,64	6850,96
Lasy Wilanowskie			
Strata na sprzedanym i zniszczonym inwentarzu martwym w leśnictwie Chojnów	-	-	386,45
Strata na sprzedanym i zniszczonym inwentarzu martwym w leśnictwie Zastów	-	-	216,43
Straty na padłym i sprzedanym inwentarzu żywym	-	1110,00	-
Straty na zniszczonym inwentarzu martwym	91,90	548,41	-
Straty w leśnictwie Kabaty	-	3463,92	-
Straty w leśnictwie Zastów	-	14 484,24	-
Razem	91,90	19 606,57	602,88
Amortyzacja			
Nowych budynków dóbr wilanowskich 2%	2116,39	2361,66	2404,51
Domu w Warszawie 1%	5280,00	5280,00	5280,00
Melioracji gruntów folwark Paluch 10%	-	920,44	2010,56
Inwentarza martwego 5%	6693,76	6470,55	6588,18
Środków komunikacyjnych Głównego Zarządu 10%	735,00	300,00	300,00
Urządzeń stawów rybnych w Żabieńcu 10%	32 060,96	32 060,96	32 060,96
Ruchomości biura Głównego Zarządu 5%	504,42	504,42	515,42
Urządzeń instalacji elektrycznych w Wilanowie 10%	8777,39	8844,04	8844,04
Razem	56 167,92	56 742,07	58 003,67
Pozostałe			
Koszty eksploatacji zlikwidowanego domu w Warszawie	-	-	43,87

Koszty dotyczące sprzedanych domów w Warszawie	17,77	-	-
Strata przy zamianie inwentarza martwego Wydziału Parcelacyjnego	303,00	-	-
Grzywna za nielegalny wyręb w Kabatach	-	21 073,71	-
Odszkodowanie z tytułu wypadku niebezpiecznego	-	1990,00	-
Podatki niepodzielne pomiędzy działami gospodarczymi	-	-	49 941,82
Spisane należności nieściągalne	1936,52	21 216,06	129 871,33
Strata przy sprzedaży samochodu	-	4395,00	-
Bonifikaty z zaległego komornego	-	294,05	-
Umorzenia i bonifikaty z tytułu dzierżaw gruntów	37 614,51	-	57 830,91
Bonifikaty z pozostałych należności z eksploatacji domów	-	-	242,00
Zasądzone renty i odszkodowania	-	-	3322,70
Koszty w związku z dochodami ubocznymi	-	-	300,60
Koszty zaopatrzenia gracjalistów	5146,69	11 172,79	13 228,96
Koszty łowiectwa i łowów	7278,93	8849,58	-
Renta Szpitalika Warszawskiego dla dzieci	8000,00	8000,00	-
Procenty i prowizje zapłacone	1 073 651,94	189 2118,74	759 540,56
Koszty ogólne	486 373,23	21 9973,97	300 898,83
Razem całość	1 804 706,98	2 382 247,43	1 495 848,64

Źródło: AGAD, AGWil. Dział XVI – Kasa Generalna i Domowa Potockich, później Branickich, Bilans za rok 1935/1936, sygn. 373, s. 8, 10; Bilans za rok 1936/1937, sygn. 374, s. 8, 10; Bilans za rok 1937/1938, sygn. 375, s. 8, 10.

Tabela II. Rachunek zysków w wilanowskiej nieruchomości ziemskiej za rok gospodarczy 1935/1936, 1936/1937, 1937/1938 w zł.

	1935/1936	1936/1937	1937/1938
Pałac, Muzeum i Park			
Za wpływ z opłat wejściowych do Muzeum	9082,20	10 948,10	15 936,80
Za wpływ różne uboczne	720,00	562,60	400,00
Za wpływy ze sprzedaży roślin i kwiatów z ogrodu w Wilanowie	12 495,71	15 259,23	10 174,22
Za wpływy z opłat wejściowych do parku	13 545,90	20 660,70	27 112,90
Razem	35 843,81	47 370,63	53 623,92
Gospodarstwo rolne			
Zysk z gospodarstwa rybnego	13 650,75	18 900,25	17 964,11
Zysk z gospodarstwa rolnego	-	4935,75	-
Zysk z gospodarstwa mlecznego	-	779,40	-
Zysk z gospodarstwa rolnego w Wilanowie	-	-	7456,03
Zysk z gospodarstwa rolnego w Wolicy	-	-	4911,88
Zysk z gospodarstwa mlecznego w Wolicy	-	-	1793,33
Zysk z dzierżaw	37 306,35	38 379,98	9742,62

Zysk z przyrostu inwentarza żywego	689,00	502,71	466,78
Dochody uboczne	800,00	-	-
Razem	52 446,10	63 498,09	42 334,75
Ogrody Wilanowskie			
Zysk z eksploatacji ogrodów	28 358,91	30 272,14	49 163,63
Dochody uboczne	-	380,00	749,00
Razem	28 358,91	30 652,14	49 912,63
Lasy Wilanowskie			
Zysk z leśnictwa Chojnów	169 329,41	74 104,96	86 952,32
Zysk z leśnictwa Kabaty	12 180,00	-	48 039,31
Zysk z leśnictwa Zastów	43 556,59	-	15 460,91
Zysk z wyrębu na terenach parcelowanych Wawer - Anin	-	65 512,50	9988,99
Dochód z wyrębów nadzwyczajnych w leśnictwie Chojnów	-	-	47 863,46
Razem	225 066,00	139 617,46	208 304,99
Amortyzacja			
Na części spisane go wobec zniszczenia inwentarza martwego, zamortyzowanego w latach ubiegłych	487,92	1316,55	647,64
Pozostałe			
Dochody uboczne	5459,00	22 895,90	17 019,00
Różnice kursowe	30 869,97	51 716,14	51 214,44
Nadpłata podatku dotyczącego lat ubiegłych	-	-	274,04
Spisane salda na rachunku wobec przedawnienia	-	-	39,78
Bonifikaty uzyskane przy likwidacji zobowiązań	2573,48	13 176,02	2742,98
Przypadek zadatki na kupno działek	-	2000,00	-
Procenty uzyskane	12 113,23	52 204,26	20 849,20
Ekwiwalent zastrzeżonego prawa odkupu sprzedanych parcel	4800,00	-	-
Strata netto podlegająca przeniesieniu na rachunek Kapitału	1 406 688,56	1 957 800,24	1 048 885,27
Razem całość	1 804 706,98	2 382 247,43	1 495 848,64

Źródło: AGAD, AGWil. Dział XVI - Kasa Generalna i Domowa Potockich, później Branickich, Bilans za rok 1935/1936, sygn. 373, s. 9, 11; Bilans za rok 1936/1937, sygn. 374, s. 9, 11; Bilans za rok 1937/1938, sygn. 375, s. 9, 11.

Tabela III. Stan zatrudnienia i uposażenia w wilanowskiej nieruchomości ziemskiej na wrzesień 1939 r.

Nazwisko	Rodzaj zatrudnienia	Uposażenie			Potrącenia				Pensja netto
		W go-tówce	W natu-rze	Razem	Składki emery-talne	Fundusz Pracy	Podatek docho-dowy	Razem	
Administracja									
Żaboklicki Stanisław	Dyrektor	670,00	300,31	970,31	46,44	9,70	95,09	151,23	518,77
Dynowski Władysław	Dyrektor	500,00	227,96	727,96	36,29	7,28	56,78	100,35	399,65
Jakubowski Mieczysław	Księgowy	350,00	178,26	528,26	28,40	5,28	33,81	67,49	282,51
Focht Aleksy	Księgowy	300,00	91,94	391,94	15,68	3,92	21,95	41,55	258,45
Kontrym Wiktor	Pomocnik Księgowego	250,00	136,61	386,61	20,90	3,87	21,65	46,42	203,58
Karczewski Stanisław	Pracownik Biurowy	120,00	4,17	124,17	4,96	1,24	-	6,20	113,80
Glica Jan	Woźny	25,00	54,40	79,40	-	-	-	-	25,00
Rowiński Władysław	Dozorca	20,00	52,44	72,44	-	-	-	-	20,00
Sokalski Jan	Dozorca	20,00	62,25	82,25	-	-	-	-	20,00
Ratajczyk Józef	Telefonista	30,00	-	30	-	-	-	-	30
Buczkievicz Antoni	Lekarz	200,00	184,10	384,10	-	-	-	-	200,00
Nowosielska Antonina	Pracownica ochrony	100,00	33,75	133,75	5,36	1,34	1,61	8,31	91,69
Zychowicz Antonina	Pracownica ochrony	100,00	33,75	133,75	5,36	1,34	1,61	8,31	91,69
Lesińska Bronisława	Pracownica ochrony	100,00	13,25	113,25	4,52	1,13	-	5,65	94,35
Wrzesiński Kacper	Gracjalista	45,00	-	45,00	-	-	-	-	45,00
Razem		2830,00	1373,19	4203,19	167,91	35,10	232,50	435,51	2394,49
Robocizna do podziału									
Schmidt Stanisław	Zarządca	140,00	137,79	277,79	11,12	2,78	12,22	26,12	113,88
Czachurski Kornel	Pom. gosp.	90,00	26,71	116,71	4,68	1,17	-	5,85	84,15
Tarczewski Marian	Zarządca	80,00	99,36	179,36	7,16	1,70	3,95	12,90	67,10
Razem		310,00	263,86	573,86	22,96	5,74	16,17	44,83	265,13
Muzeum									
Przeclawski Kazimierz	Kustosz	200,00	206,86	406,86	-	4,07	23,60	27,67	172,33

Urbanowicz Adolf	Woźny	50,00	50,67	100,67	-	1,52	-	1,52	48,48
Buzak Józef	Woźny	25,00	48,71	73,71	-	1,11	-	1,11	23,89
Rowicki Eugeniusz	Woźny	90,00	2,08	92,08	-	1,38	-	1,38	88,62
Wójcik Jan	Dozorca	20,00	48,79	68,79	-	1,04	-	1,04	18,96
Razem		385,00	357,11	742,11	-	9,12	23,60	32,72	352,28
Park Wilanowski									
Królak Andrzej	Dozorca	20,00	51,71	71,71	-	-	-	-	20,00
Okpis Wojciech	Dozorca	20,00	46,29	66,29	-	-	-	-	20,00
Szóstak Wojciech	Dozorca	20,00	49,63	69,63	-	-	-	-	20,00
Świerczyński Mateusz	Dozorca	20,00	60,46	80,46	-	-	-	-	20,00
Pyzel Stanisław	Dozorca	15,00	50,88	65,88	-	-	-	-	15,00
Razem		95,00	258,97	353,97	-	-	-	-	95,00
Właściciel									
Sobotniak Helena	Dozorczyńni pralni	45,00	47,79	92,79	-	-	-	-	45,00
Kanabus Anastazja	Gospodyni	35,00	52,58	87,58	-	-	-	-	35,00
Szydłowska Anna	Pokojówka	15,00	38,92	53,92	-	-	-	-	15,00
Dębniak Jadwiga	Pokojówka	25,00	-	25,00	-	-	-	-	25,00
Sochacka Janina	Pokojówka	15,00	38,92	53,92	-	-	-	-	15,00
Kanabus Tekla	Dozorczyńni drobiu	30,00	2,08	32,08	-	-	-	-	30,00
Kazubska Anna	Służąca	30,00	-	30,00	-	-	-	-	30,00
Kanabus Henryk	Kamerdyner	100,00	80,58	180,58	-	-	3,97	3,97	96,03
Dębniak Stanisław	Lokaj	50,00	69,97	119,67	-	-	-	-	50,00
Stachowiak Jan	Szofer	250,00	39,17	280,17	-	-	12,23	12,23	237,67
Rowicki Stanisław	Szofer	60,00	62,92	122,92	-	-	-	-	60,00
Grzesiak Antoni	Stangret	50,00	56,17	106,17	-	-	-	-	60,00
Mandryk Parfien	Stajenny	35,00	52,58	87,58	-	-	-	-	35,00

Kot Stanisław	Służący	20,00	38,92	58,92	-	-	-	-	20,00
Wojtasik Jan	Służący	20,00	38,92	58,92	-	-	-	-	20,00
Razem		780,00	610,22	1390,32	-	-	16,30	16,30	763,70
Lowiectwo									
Wolski Władysław	Strzelec	25,00	47,98	72,98	-	-	-	-	25,00
Wernio Paweł	Strzelec	22,00	72,98	94,98	-	-	-	-	22,00
Razem		47,00	120,96	167,96	-	-	-	-	47,00
Utrzymanie budowli i urządzeń									
Janic Józef	Robotnik	20,00	64,42	84,42	-	-	-	-	20,00
Całość razem		4407,00	3048,73	7455,73	190,87	49,96	288,57	529,40	3937,60

Źródło: AGAD, AGWil. Alegata Kasowe, sygn. 3475, s. 21-24.

Tabela IV. Zestawienie wydatków Zarządu Pałaców i Gospodarstwa Rolnego Dóbr Wilanów za okres od listopada 1938 r. do lipca 1939 r. w zł

	1938 r.		1939 r.						
	XI	XII	I	II	IV	V	VI	VII	
1. Gospodarstwo mleczne									
Utrzymanie inwentarza martwego	29,70	30,00	8,00	74,20	26,75	62,35	20,90	10,50	
Utrzymanie inwentarza żywego	-	-	-	-	8,90	-	-	-	
Różne	183,05	20,85	216,08	182,68	96,25	309,05	45,85	178,60	
Pracownicy podnajęci	17,50	17,00	18,00	16,00	-	-	-	70,78	
Razem	230,25	67,85	242,08	282,18	131,90	371,40	66,75	259,88	
2. Robocizna do podziału									
Pracownicy stali	84,00	120,69	109,61	193,61	97,63	105,34	115,12	29,00	
Utrzymanie traktora	-	-	18,00	49,85	-	-	-	9,40	
Utrzymanie koni	24,82	40,00	38,05	46,85	27,90	17,60	0,50	15,50	
Razem	108,82	160,69	165,66	290,31	125,43	122,94	115,62	53,90	
3. Gospodarstwo rolne									
Utrzymanie inwentarza martwego	8,50	6,96	78,10	33,10	6,55	-	-	10,85	
Różne	1,20	-	-	-	-	-	-	-	
Razem	9,70	6,96	78,10	33,10	6,55	-	-	10,85	
4. Inwentarz martwy									
Gospodarstwo rolne	1,20	3,70	24,50	45,15	38,50	15,45	-	9,40	
Gospodarstwo mleczne w Wilanowie	43,00	49,00	26,25	4,00	2,30	48,00	24,00	27,00	
Razem	44,20	52,70	50,45	49,15	40,80	63,45	24,00	36,40	
5. Światło i siła									
	3,80	5,40	5,50	3,80	1,70	2,25	-	-	

6. Koszty administracyjne								
Biuro Dóbr	13,85	14,40	36,00	17,25	9,20	13,30	28,30	11,80
Administracja i służba ogólna	-	-	151,29	15,48	13,00	21,19	45,62	16,15
Koszty podróży	2,00	5,55	5,10	9,20	-	-	0,60	8,20
Różne	8,30	7,45	65,94	-	-	-	4,60	-
Razem	24,15	27,40	262,53	41,93	22,20	37,29	89,12	36,15
7. Obrachunki z działami dóbr								
Zarząd ogrodów za 2 aparaty tel.	-	-	31,10	-	-	-	-	-
Zarząd lasów za 1 aparat tel.	-	-	20,70	-	-	-	-	-
Rozmowy zamiejscowe	-	-	6,56	-	-	-	-	-
Razem	-	-	58,36	-	-	-	-	-
8. Rachunek właściciela								
Stajnia	4,60	9,60	12,90	5,50	3,15	9,40	4,50	4,45
9. Utrzymanie budowli	10,00	-	-	26,20	-	-	-	20,80
10. Dłużnicy i wierzyciele	4,00	-	21,02	-	-	-	-	-
11. Magazyn płodów rolnych	-	-	-	-	-	-	-	16,00
Razem całość	439,52	330,60	896,60	732,17	331,73	606,75	299,99	438,43

Źródło: AGAD, AGWil. Alegata Kasowe, sygn. 3465, s. 654; 3467, s. 492; 3468, s. 293-294; 3469, s. 301-302; 3470, s. 791; 3472, s. 577, 849; 3474, s. 425.

Tabela V. Zestawienie najmu użytego do prac w folwarku Wilanów w okresie od października 1938 r. do listopada 1939 r.

Za okres	Liczba pracowników	Liczba przepracowanych dni według stawek dziennych w zł					Ogółem liczba przepracowanych dni	Kwota wypłacona w zł	
		2,50	2,00	1,50	1,30	1,00			
1938 r.									
8 X-21 X	11	-	76,0	30,0	12,0	14,0	132,0	226,60	
22 X-4 XI	17	-	72,0	45,5	10,0	14,0	141,5	239,25	
5 X-18 XI	16	-	71,5	23,0	45,5	14,0	154,0	250,60	
19 XI-2 XII	15	10,0	63,5	26,0	41,0	14,0	154,5	238,30	
3 XII-16 XII	14	-	66,5	14,0	46,5	7,5	134,5	221,95	
			Liczba przepracowanych dni według stawek dziennych w zł						
			3,00	2,50	2,00	1,50	1,30		
17 XII-30 XII	19	16,0	-	61,5	14,0	46,0	137,5	251,80	
1939 r.									
1 I-14 I	20	39,0	-	66,0	14,0	57,0	176,0	344,10	
14 I-28 I	25	-	90,5	50,5	36,0	66,5	243,5	467,70	
28 I-11 II	18	-	39,0	45,5	53,5	25,0	163,0	301,25	
11 II-25 II	18	-	4,0	71,0	14,0	51,5	140,5	239,95	
25 II-10 III	17	-	6,0	81,0	14,0	63,0	164,0	279,90	
11 III-24 III	15	-	-	82,5	14,0	58,0	154,5	261,40	

25 III-7 IV	15	-	-	111,0	84,0	29,0	224,0	385,70	
8 IV-21 IV	27	-	-	69,0	183,5	6,0	258,5	421,5	
22 IV-5 V	29	-	1,0	62,5	193,0	8,0	264,5	427,40	
			Liczba przepracowanych dni według stawek dziennych w zł						
			2,50	2,00	1,50	1,30	1,00		
6 V-19 V	24	4,0	68,5	181,0	-	13,0	266,5	431,47	
20 V-2 VI	29	13,0	79,5	169,0	-	14,0	275,5	459,00	
3 VI-16 VI	27	16,0	88,0	169,0	-	23,5	289,5	482,50	
1 VII-14 VII ⁵⁶	28	-	73,0	198,0	-	17,0	288	460,00	
15 VII-28 VII	30	-	75,5	209,5	-	24,0	309	489,25	
29 VII-11 VIII	25	-	97,5	154,0	-	14,0	265,5	440,00	
12 VIII-25 VIII	17	7,0	38,7	96,0	-	14,0	155,7	252,25	
26 VIII-8 IX	20	-	55,5	100,2	-	19,0	174,7	280,37	
			Liczba przepracowanych dni według stawek dziennych w zł						
			4,00	2,50	2,00	1,50	1,00		
9 IX-30 IX	5	5,0	-	62,0	20,0	-	87,0	174,00	
			Liczba przepracowanych dni według stawek dziennych w zł						
			3,00	2,50	2,00	1,50	1,00		
1 X-14 X	20	-	2,0	39,25	68,5	13,0	122,75	199,25	
15 X-28 X	20	12,5	-	46,5	68,25	13,0	140,25	264,00	
29 X-11 XI	15	9,0	-	48,0	38,0	3,0	98,0	183,00	
			Liczba przepracowanych dni według stawek dziennych w zł						
			4,00	3,00	2,00	1,50	1,00		
12 XI-28 XI	15	12,0	4,5	36,0	48,0	-	100,5	205,50	

Źródło: AGAD, AGWil. Alegata Kasowe, sygn. 3465, s. 224, 377, 651; 3466, s. 201, 405; 3467, s. 224, 367; 3468, s. 187, 417; 3469, s. 213, 440; 3470, s. 353, 596, 780; 3471, s. 376, 544; 3472, s. 446, 669, 906; 3473, s. 359; 3474, s. 300, 535; 3476, 68, 120, 122; 3477, s. 156, 245; 3478, s. 111.

Tabela VI. Zestawienie najmu użytego do prac w gospodarstwie mlecznym Wilanów w okresie od października 1938 r. do listopada 1939 r.

Za okres	Liczba pracowników	Liczba przepracowanych dni według stawek dziennych w zł			Ogółem liczba przepracowanych dni	Kwota wypłacona w zł
		2,50	2,00	1,50		
1938 r.						
8 X-21 X	3	14	14	14	42	84,00
22 X-4 XI	3	13	14	14	41	81,00
5 X-18 XI	3	5	24	14	33	61,50

⁵⁶ Brak danych za okres od 17 do 30 VI 1939 r.

19 XI-2 XII	3	4	14	14	32	59,00
3 XII-16 XII	3	12	14	14	40	79,00
17 XII-30 XII	3	14	14	14	42	84,00
1939 r.						
1 I-14 I	3	14	14	14	42	84,00
14 I-28 I	3	11,5	14	14	39,5	77,50
28 I-11 II	3	13	14	14	41	81,50
11 II-25 II	3	14	13	14	41	82,00
25 II-10 III	3	14	14	14	42	84,00
11 III-24 III	4	-	17	14	31	55,00
25 III-7 IV	5	14	18	14	46	92,00
8 IV-21 IV	4	14	18	14	46	92,00
22 IV-5 V	4	13	14	13	40	81,50
6 V-19 V	3	14	14	14	42	84,00
20 V-2 VI	3	14	14	14	42	84,00
3 VI-16 VI	3	13	14	14	41	81,50
1 VII-14 VII ⁵⁷	4	14	28	14	56	112,50
15 VII-28 VII	4	28	14	14	56	119,00
29 VII-11 VIII	4	28	14	14	56	119,00
12 VIII-25 VIII	2	-	14	14	28	49,00
26 VIII-8 IX	2	-	12	12	24	42,00
9 IX-30 IX	-	-	-	-	-	-
1 X-14 X	-	-	-	-	-	-
15 X-28 X	2	14	-	12	26	53,00
29 X-11 XI	2	10	-	14	24	46,00
12 XI-28 XI	2	14	-	13,5	27,5	55,25

Źródło: AGAD, AGWil. Alegata Kasowe, sygn. 3465, s. 225, 378, 652; 3466, s. 202, 406; 3467, s. 225, 368; 3468, s. 188, 418; 3469, s. 214, 441; 3470, s. 354, 597, 781; 3471, s. 377, 545; 3472, s. 447, 670; 3473, s. 360; 3474, s. 301, 536; 3475, s. 88; 3476, s. 69, 121; 3477, s. 157, 245; 3478, s. 111.

Tabela VII. Zestawienie sprzedaży mleka z gospodarstwa mlecznego w Wilanowie do sklepów za okres od listopada 1938 r. do sierpnia 1939 r.

Za okres	Liczba litrów mleka sprzedawana w cenie za 1 litr w zł					Ogólna liczba litrów mleka sprzedanego	Ogólna kwota za sprzedaż mleka w zł
	0,35	0,32	0,30	0,25 ⁵⁸	0,20 ⁵⁹		
1938 r.							
1-15 XI	1174,5	-	150,0	-	-	1325,5	456,42
16-31 XI	1175,5	-	150,0	-	-	1415,5	487,93

⁵⁷ Brak danych za okres od 17 do 30 VI 1939 r.

⁵⁸ Było to mleko tzw. baniowe.

⁵⁹ Było to mleko tzw. baniowe.

1-15 XII	1295,5	-	150,0	-	-	1442,5	497,38
16-31 XII	1410,0	-	150,0	-	-	1560,0	537,10
1939 r.							
1-31 I	2755,0	-	296,0	-	-	3051,0	1053,05
1-15 II	1394,5	-	146,0	-	-	1540,5	531,88
16-28 II	1284,0	-	130,0	-	-	1414,0	488,40
1-15 III	964,5	228,0	178,0	-	52,0	1722,5	579
16-31 III	1431,0	231,0	232,0	-	120,0	2014,0	668,37
1-15 IV	1359,5	190,0	178,0	-	213,0	1940,5	632,63
16-30 IV	1615,0	109,0	263,5	-	20,0	2007,5	679,76
1-15 V	1566,0	355,0	222,0	-	-	2143,0	728,30
16-31 V	2154,0	382,0	114,0	-	-	2650,0	895,59
1-15 VI	1646,0	321,0	467,5	-	-	2434,5	819,07
16-30 VI	1630,0	365,0	294,0	40,0	-	2329,0	785,50
1-15 VII	1618,0	268,5	306,5	-	-	2193,0	744,17
16-31 VII	1715,5	307,0	326,5	2,0	20,0	2371,0	801,52
1-15 VIII ⁶⁰	1535,0	318,0	468,5	-	-	2326,5	780,91

Źródło: AGWil. Alegata Kasowe, sygn. 3465, s. 99-100, 155-156; 3466, s. 87-88, 104-105; 3467, s. 133-134; 3468, s. 76-77, 97-98; 3469, s. 73-74, 110-111; 3470, s. 118-119; 3471, s. 102-103, 187-188; 3472, s. 40-41, 145-146; 3473, s. 56-57; 3474, s. 91-91, 203-204.

Tabela VIII. Zestawienie najmu użytego do prac w folwarku Wolica za okres od października 1938 r. do listopada 1939 r.

Miesiąc	Liczba pracowników	Liczba przepracowanych dni według stawek dziennych w zł					Ogółem liczba przepracowanych dni	Kwota wypłacona w zł
		2,20	1,50	0,85	0,75	0,55		
1938 r.								
Październik	15	-	31,0	87,0	67,5	31,0	216,5	188,12
Listopad ⁶¹		-	-	-	-	-	-	-
Grudzień	14	-	-	35,5	186,5	19,0	291	223,00
1939 r.								
Styczeń	22	-	18,0	98,5	221,0	23,5	361	289,40
Luty	22	-	14,5	66,0	158,0	-	238,5	196,35
Marzec	22	-	85,5	75,0	236,0	-	396,5	369,00
		Liczba przepracowanych dni według stawek dziennych w zł						
		2,20	1,50	1,20	1,10	0,70		
Kwiecień	23	-	8,0	71,0	316,5	24,0	419,5	462,15

⁶⁰ W terminie tym sprzedano dodatkowo 5 litr mleka baniowego po 0,27 zł za litr.

⁶¹ Konsygnacja za miesiąc listopad 1938 r. jest częściowo zniszczona AGWil. Alegata Kasowe, sygn. 3471, s. 87.

Maj	28	-	-	120,0	375,0	42,0	537,0	585,90
Czerwiec	29	-	-	118,5	415,0	119,5	653,0	682,35
Lipiec	33	22,0	-	124,5	483,0	134,5	764,0	818,85
Sierpień	27	7,0	-	115,5	331,0	57,5	505,0	552,75
Wrzesień	17	-	-	33,0	78,5	30,0	141,5	146,95
		Liczba przepracowanych dni według stawek dziennych w zł						
		3,00	2,00	1,50	1,00	0,80		
Październik	26	59,0	197,0	12,0	-	-	268,0	425,50
Listopad	29	7,0	77,0	227,0	13,5	-	324,5	529,00

Źródło: AGAD, AGWil. Alegata Kasowe, sygn. 3465, s. 516; 3467, s. 408; 3468, s. 435; 3479, s. 445; 3470, s. 585; 3471, s. 350; 3472, s. 652; 3473 s. 334; 3474, s. 410; 3475, s. 186; 3477, s. 183; 3478, s. 152, 157.

Tabela IX. Zestawienie najmu do dojenia w gospodarstwie mlecznym Wolica od października 1938 r. do listopada 1939 r.

Miesiąc	Liczba pracowników	Kwota w zł
1938 r.		
Październik	13	110,00
Listopad	13	110,00
Grudzień	13	110,00
1939 r.		
Styczeń	13	110,00
Luty	13	110,00
Marzec	13	110,00
Kwiecień	13	110,00
Maj	13	110,00
Czerwiec	11	95,00
Lipiec	10	75,00
Sierpień	10	75,00
Wrzesień	10	75,00
Październik	10	75,00
Listopad	10	75,00

Źródło: AGAD, AGWil. Alegata Kasowe, sygn. 3465, s. 517; 3467, s. 409; 3468, s. 436; 3479, s. 446; 3470, s. 586; 3471, s. 88, 351; 3472, s. 653; 3473, s. 335; 3474, s. 411; 3475, s. 187; 3477, s. 184; 3478, s. 153, 158.

Tabela X. Zestawienie sprzedaży mleka z folwarku Wolica za okres od października 1938 r. do sierpnia 1939 r.

Za okres	Liczba litrów mleka sprzedawana w cenie za 1 litr w zł						Ogólna liczba litrów mleka sprzedanego	Ogólna kwota za sprzedaż mleka w zł	
	0,40	0,35	0,33	0,30	0,28	0,25			
1938 r.									
16-31 X	32	2129	660	-	480	48	3339,0	1118,65	
1-15 XI	37	2012	753	16	450	45	3313,0	1109,54	
16-30 XI	53	2406	823	15	420	45	3762,0	1287,24	
1-15 XII	52	2482	890	15	450	125	4014,0	1203,20	
16-31 XII	55	2708	966	15	480	63	4287,0	1443,20	
1939 r.									
1-15 I	76	2391	746	17	450	95	3775,0	1268,28	
16-31 I	92	2420	829	91	1390	49	4841,0	1586,12	
1-15 II	90	2149	808	15	1500	52,5	4612,5	1492,41	
16-28 II	72	1522	1107	13	1300	45,5	4059,5	913,61 392,48	
1-15 III	82,5	1478	1688	225	1500	167,5	5141,0	1636,71	
Za okres	Liczba litrów mleka sprzedawana w cenie za 1 litr w zł						Ogólna liczba litrów mleka sprzedanego	Ogólna kwota za sprzedaż mleka w zł	
	0,40	0,35	0,33	0,32	0,30	0,28			0,25
16-31 III	88,0	1420	1691	287	234,0	1520	196,0	5436,0	1726,87
1-15 IV	82,5	1176	1566	289	274,0	1035	231,5	4655,0	1483,98
16-30 IV ⁶²	77,0	1052	1634	216	370,0	1425	262,5	5276,5	1603,37
1-15 V	81,0	1071	1436	476	378,5	1415	277,5	5135,0	1612,57
16-31 V	83,5	1154	1154	967	451,5	1400	366,0	5576,0	1746,51
1-15 VI ⁶³	82,5	1052	774	223	491,0	975	272,5	4803,0	1505,74
16-30 VI ⁶⁴	78,0	1016	686	225	450,0	600	257,5	4177,5	1320,70
1-15 VII ⁶⁵	68,0	876	719	225	450,0	465	285,0	3921,0	1237,75
16-31 VII ⁶⁶	63,5	781	671	240	420,0	475	274,0	3591,5	1131,25

⁶² W terminie tym sprzedano dodatkowo 60 litr mleka po 0,34 zł za litr Spółdzielni „Start”.

⁶³ W terminie tym sprzedano dodatkowo 923 litry mleka Sadowskiemu po 0,31 zł za litr.

⁶⁴ W terminie tym sprzedano dodatkowo 865 litry mleka Sadowskiemu po 0,31 zł za litr.

⁶⁵ W terminie tym sprzedano dodatkowo 833 litry mleka Sadowskiemu po 0,31 zł za litr.

⁶⁶ W terminie tym sprzedano dodatkowo 667 litry mleka Sadowskiemu po 0,31 zł za litr.

1-15 VIII ⁶⁷	54,5	847	600	225	375,0	450	188,5	3340,0	1059,88
16-31 VIII ⁶⁸	52,0	585	640	240	376,0	480	56,0	3069,0	973,15

Źródło: AGAD, AGWil. Alegata Kasowe, sygn. 3465, s. 72, 115; 3466, s. 77; 3467, 104, s. 119; 3468, s. 57, s. 80; 3469, s. 58, 76; 3470, s. 103, 132; 3471, s. 53, 135, 177, 188; 3472, s. 7, 47, 138; 3473, s. 79; 3474, s. 78, 189; 3475, s. 36.

SUMMARY

Wilanów Landed Property consisted of some parts indissolubly connected with each other. A palace in Wilanów, museum and Wilanów Park were in the first part. Second part, defined as farm consisted of farm in Wilanów, farm in Wolica, milk farm in Wilanów, milk farm in Wolica, and fish farm in Żabieniec. Other parts consisted of gardens and forests in Wilanów. It results explicitly from researches which have been carried out that Wilanów Landed Property till the moment of nacionalization had been treated as uniform whole, which because of dominant kind of had agriculture character.

⁶⁷ W terminie tym sprzedano dodatkowo 600 litry mleka Sadowskiemu po 0,31 zł za litr.

⁶⁸ W terminie tym sprzedano dodatkowo 640 litry mleka Sadowskiemu po 0,31 zł za litr.